Shri Gajanan Maharaj Shikshan Prasarak Mandal's

VILAS TAMBE COLLEGE OF EDUCATION

Dumberwadi, Otur

B.Ed. II Year 2021-22

B.Ed. 202 : Knowledge & Curriculum Language across the Curriculum

Name of Student : Mr/Mrs. Sayyad Heenakausar Ahmad Roll No. 39

Practical : Comparative Study of the curriculum of different Boards
(विविध अभ्यास मंडळांच्या अभ्यासक्रमांचा तुलनात्मक अभ्यास)

EVALUATION SCHEME

Rating Scale 1) Unsatisfactory 2) Average 3) Satisfactory a) Good 5) Excellent

No.	Criteria	1	2	3	4	5
1	Introduction				✓	
2	Nature & structure of the curricula of different boards			✓		
3	Objectives of the curricula of different boards				✓	
4	Weight age given subject wise					✓
5	Accuracy of the content, reference books				✓	
6	Merits & demerits between the boards			✓		
7	Reflection of values, core elements & life skills					✓
8	Evaluation scheme & Nature of results				✓	
9	Critical opinion			✓		
10	Overall Impression					✓
Total Marks - 50		09 + 16 + 15				

Date

Obtained Marks - 40

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Sign of Prof. In charge
1/2/22

VILAS TAMBE COLLEGE OF EDUCATION,

DUMBERWADI, OTUR.

COURSE - 202

KNOWLEDGE AND CURRICULUM AND LANGUAGE ACROSS CURRICULUM

Vilas Tambe Women's College Of Education
PU/PN/B.ED
245 / 2006
Junnar (Pune)

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

PRACTICAL WORK

COMPARATIVE STUDY OF CBSE BOARD & ICSE BOARD

PU/PN/B.ED 245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

ACKNOWLEDGEMENT

I would like to express my special thanks of gratitude to my teacher Prof. Kadam A.A. for their able guidance and support in completing practical work of "Comparative study of the curriculam of different boards."

I would also like to extend my gratitude to principal Dr V.V. Raut sir.

Secondly, I would like to thank My group incharge Prof. Sonawone V.B. Madam, and my teacher Dr. Snehal Waykos Madam, & Lastly my classfellows who helped me in completing the practical.

THANKS TO ALL OF YOU

ONCE AGAIN

Date

Sayyad Heenakausar A.
S.Y.B.ed. (2021-22)

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

INDEX

PU/PN/B.ED 245/2006

Sr. No -	INDEX	Page No-
1	INTRODUCTION	1
2.	Nature & structure of CBSE BOARD	2
(a)	Information	
(b)	Nature of CBSE BOARD Exam. Result	3
(c)	Structure of CBSE	4
(d)	objectives of CBSE	6
(e)	CBSE. Weightage given subjectwise	7
(f)	Advantage of CBSE Board	10
(g)	Disadvantage of CBSE Board	11
(h)	salient Feature of CBSE Board	12
3.	Nature of ICSE Board -	
(a)	Information	13
(b)	Nature of ICSE - Exam & Result	14
(c)	Objectives of ICSE Board	15
(d)	ICSE Board weightage given	17-18
(e)	subjectwise -	
(f)	Advantage of ICSE Board	19
(g)	Disadvantage of ICSE Board	20
(h)	salient Feature of ICSE Board	21
4.	Difference Between CBSE & ICSE BOARD.	23-2
5.	Reference Book for Both Boards	25
6.	critical - openion	26
7.	overall Impression	27
8.	Reference Books & PHOTOS.	28

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

INTRODUCTION

Shree Gajanan Maharaj shikshan Prasarak Mandal's, Vilas Tambe college of Education, Dumberwadi Otur, Tal- Junner Dist- Pune, which is affiliated to Savitribai Phule University of Pune & In this college while pursuing the Bachelor degree of Education, student-Teacher needed to submit there practical of Course No-202, Subject- Knowledge & Curriculum Language, Across the Curriculum which include detailed study of Comparative study of curriculum of different boards.

Schools are responsible for the creation management & disposal of record relating to all aspects of school administration. There are various board for education. CBSE, NCERT, SSC, ICSE are IGCSE are different types of Board in India which provide education. The Full Form of CBSE is central board of secondary education. ICSE is Indian certificate of secondary education. SSC is and HSC is Maharashtra state board of secondary & Higher secondary Education. In India, All syllabus promotes aesthetic sense & human values.

In this practical I choose comparative study of CBSE Board And ICSE Board. in the guidance of Prof. Kadam R.A. sir.

PU/PN/B.ED 245/2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi (Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

MAGNITUDE AND STRUCTURE
CBSE BOARD

INFORMATION

The central Board of Secondary Edu (CBSE) is National level board of Educa in India for public & private schools, Controlled & managed by Government of In It is established in 2nd July 1929 by reso of government.

There are approximately 26,054 s in India & 240 school in 28 Foreign coun affiliated to CBSE. All school Affiliated CBSE Follow NCERT curriculum. The cur chairperson of CBSE is Manoj Ahuja.

The CBSE given its present Nam year 1952 & reconstituted in year 1962. wh Jurisdiction was extended. It is affiliated Kendriya Vidyalayas, All Jawahar Navodaya Vid private school & most of school approved by central government of India.

The CBSE affiliation is internation accepted. It carries out contineous research development of advancement of academic st in country.

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

NATURE OF CBSE

EXAMINATION- CBSE conduct Final examination for class 10 & class 12 every year in the Month March. CBSE conducts AIPMT (All India Pre-medical Test) For admission to major medical college in India.

In 2014 CBSE conduct NET For Junior research Fellowship for Assistant professor.

CBSE conduct CTET & Class-X optional proficiency test

So CBSE becomes largest exam conducting Board in world.

RESULT

Grading - For class 10 and 12 exams , CBSE (along with marks obtained) includes positional grade obtained by Student. which depend on overall performance.

PU/PN/B.ED/245/2005

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune

STRUCTURE OF CBSE

245 / 2006

The structure of CBSE BOARD is Explained below.

① The chairman-

The chairman is chief executive of Bo & it is assisted by eight Head of departm The secretary, Ministry of Human resourse development, Government of India Controlling Authority of Board and appoints chairman and Head of Departments

② Secretary - The secretary is chief Adm -tive Officer of Board & responsible for the m relating to Administration, Audit and Acco public Relations, legal & grant of Affiliatio to school.

③ The proffessor And Director-

Is a head of head of Academic and Training unit (Academic, Research, Training Innovation)

④ The Controller of Examination - is assig to all matter concerning examinations and administration of examination.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Vilas Tambe Women's College of Education PU/PN/B.ED 245/2005 Otur, Tal. Junnar (Pune)

7.

(5) The Director - (CTET / JNVST) conducts CTET -Central Teachers Eligibility Test and JNVST - Jawahar Navodaya Vidyalaya Selection Test & ensures its smooth administration.

(6) The Director (IT) is responsible for all matter concerning On-line registration of class IX & XI pre- examination and post examination activities of All regions.

(7) The Director [Edusat and Vocational Education] - is responsible for All matters concerning ~~conduct~~ of Distance education through Education satellite. launch by I.S.R.O & design of curriculum etc. For vocational subject.

(8) Regional Director- are responsible for matters concerning conduct of main & Compartment secondary & senior secondary certificate examination & Administration of examination, the major areas being pre and post examination work, declaration of its work results & other related activities.

(9) The executive Director - (JAB) is responsible for All matters concerning conduct of Joint Entrance Examination and administration of its pre- & post examination.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

MAJOR ACTIVITIES AND OBJECTIVES

The central board of secondary educa
was set up to achieve certain interlinked
objectives:-

① To prescribe conditions of examinations and conduct public examination at the end of class X and XII. To grant qualifying cert to successful candidates of the affiliated school.

② To Fulfill the educational requirement of th student whose parent were employed in transferable jobs.

③ To prescribe and update the course of instruction of examination.

④ To affiliated institutions for the purpose of examination and raise academic standar of country.

⑤ Innovation in teaching-learning methodolo by devising students Friendly and student centered paradigms.

⑥ Reforms in examination and evaluation pra

⑦ skill learning by adding job-oriented & jo linked inputs.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

②

CBSE - WEIGTAGE GIVEN SUBJECTWISE

CLASS-12

Class XI and XII is a composite course, student need to take only those subject in class XI which he/she intends to continue in class XII

	Subject Name	Theory	Practical	I A.
COMPULSARY	Sub-1 English	80	-	20
	Sub-2 Hindi / Marathi	80	-	20
	Sub-3 - Mathematics	80	-	20
	Sub-4 Physics	70	30	
	Sub-5 Chemistry	70	30	
	Sub-6 Biology	70	30	
Additional	Physical Education	70	30	
9A	Informatics practice OR Computer science	70	30	

PU/PN/B.ED 245/2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

CBSE – CLASS 10

Scheme of studies

Subject to be offered - Class IX & X is an integrated course. student need to take only those subject in class IX which they intend to continue in class X

Subject	Name of Subject	Theory	Practical	IA
COMPULSSARY	Hindi	80	–	20
	English	80	–	20
	Mathematics	80	20	
OPTIONAL SUBJECT	Science	80	20	
	Social Science.	80	20	
Additional subject		80	20	

Board examination of three ~~year~~ hour duration For 80 mark, in each subject will cover entire syllabus of Class X.

PU/PN/B.ED
Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Mark and grade on the basis of 9- point

Marks Range	Grade
91-100	A1
81-90	A2
71-80	B1
61-70	B2
51-60	C1
41-50	C2
31-40	D
32 & below	E (Failed)

Internal assessment (20 marks)
Board Annual examination (80 marks)

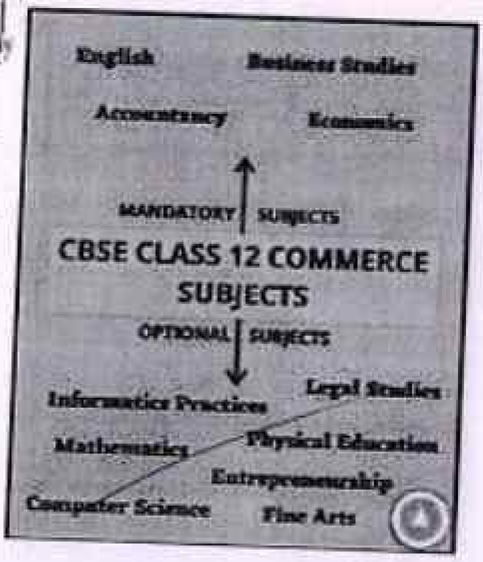

Vilas Tambe Women's College of Education
PU/PN/B.ED
245 / 2006
Dumbarwadi Otur Tal. Junnar

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

ADVANTAGES OF CBSE BOARD

PU/PN/B.ED 245/2006

① The biggest advantage of this system is that near about All main entrance exam to the professional streams are based on CBSE Syllabus.

② The study of CBSE Board is easy compared other boards which result in stress free study Environment for student.

③ The secondary level subject like physics, biology and chemistry all come under the science subject & also history, geography, civics & Economics come under social study subject which lowers the number of subject & make study easier.

④ easy accessibility of CBSE schools. As it is popular in India. The parents having transferable job can choose this board for their child As it is easily accessible throughout country.

⑤ The main concentration of CBSE is on mathematics and science, so that student can easily understand the subject when goes for professional studies.

⑥ The educational certificate provided by CBSE is valid throughout the country.

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

DISADVANTAGE OF CBSE BOARD

PU/PN/B.ED 245/2006

There are also some disadvantage of this Board given below.

(1) In CBSE there is less Focus given on practical knowledge to students.

(2) The CBSE syllabus does not Concentrate on core English knowledge as other component compititor do.

(3) CBSE syllabus deals only in theorotical manner in the All subject & there is no emphasis given on real-life concept behind Science.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

SALIENT FEATURE OF CBSE

PU/PN/B.ED 245/2005 Vilas Tambe Women's College of Education

① Provide ample scope for physical, intellectual social development of students

② Enlist general & specific teaching and asses objectives.

③ uphold constitutional values such as socia Secularism, Democracy, Republican. character, Justice, Liberty, Equality, Fratern Human Dignity of individual and Unity and integraty of Nation by individual of Nation by encouraging value based learning

④ Nature life-skills by prescribing curricular co-curricular activities to help, improve se esteem, empathy towards other different cultures etc.

⑤ Integrate innovations in technology, pedago knowledge and applications such as human Sciences with technology innovations to ke pace with global trends in various discipl

⑥ Promotes inclusive education by providin equal opportunity to All students

⑦ Integrate environmental education in vario disciplines from class I - XII

⑧ equally emphasize co- schoolastic areas Art Education & Health and physical Education.

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

NATURE OF ICSE BOARD

Vilas Tambe Women's College Of Education
PU/PN/B.ED 245 / 2008
Otur, Tal. Junnar (Pune)

INFORMATION

The Indian Certificate of Secondary Education (ICSE) is an examination conducted by The Council for the Indian School certificate Examinations, a private, non- governmental board of school education in India. For class10 i.e grade 10. It has been design to provide an examination in a course of general education, in accordance with recommendation of New Education policy 1986(India) through the medium of English.

It was affiliated to french board of examination before 1986. The examination allows secure suitable representation of government responsible for school (which are affiliated to it) in their state or territories. Private candidate are not appear for this examinat"

ICSE

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

(14)

Page No:
Date:

NATURE OF ICSE-

RESULT & EXAMINATION

- The ICSE examination is a K-10 public bo examination for students in India who ha just completed class X

- Seven subject are tobe taken by candi of which four are compulsory & 3 have choice of subject.

- Similarly, ISCE is a K-12 public board examination for class XII. Candidate m have English subject as of their subje & then choose 3, 4, or 5 more su to give exams for.

- At the end of Examination, marks ou 100 are provided in each subject & a se pass certificate is given containing equiva grade.

Vilas Tambe Women's College Of Education, Otur, Tal. Junnar (Pune)
PU/PN/B.ED
245 / 2008

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

OBJECTIVES OF ICSE BOARD

* The council mainly aims at the providing education for all and promotes within its sphere interests of science, literature as well as fine arts.

* It believes in bringing about a revolution in the impartment of useful knowledge for all.

* Objective & Aims of ICSE Syllabus
The important aims & objectives of ICSE syllabus is -
It's based on principle of child-centeredness. These include attending to the need & interests

ICSE Board follows basics strengthening syllabus

Vilas Tambe Women's College of Education
PU/PN/B.ED
245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

(17)

WEIGHTAGE GIVEN SUBJECTWISE - ICSE BOARD

In ICSE Board All student are offered & have to study Following subject.

The subject offered are divided into 3 groups

Compulsary subject (I)	Group II (any one combination)	Group III (Any one)
English Indian Language Hindi/Kannada History, civics Geography	Mathematics, Science (Physics, chemistry Biology) as seperate subject, Environmental science, computer sci. Agricultural science Commercial studies Technical drawing A modern Foreign language, A classical language & Economics	Computer Applicati.. Economic Applicatio.. commercial App. Art performing Art Home science cookery, Fashion designing, Physical Education, Technical drawing Applicat.. Yoga & Environmental Applications

All subjects have components of Internal assessment carried out by school.

There is 20% weightage For Internal Assessment In group I and group II and 50% weightage for group III

PU/PN/B.ED 245/2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

(18)

In subjects where there are more than one paper, the marks obtained in the subject are calculated by taking average All the papers subject. Candidate appearing For examination have to study 6 subject with 1 to 3 paper in each subject

For HC & G, the paper 1 consist History & Civics, paper 2 consist of Geog science consist of 3 papers each for Phys chemistry & Biology. This makes total eig to eleven papers depend on subject

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal/Junnar, Dist. Pune.

(19)

Page No:
Date:

ADVANTAGE OF ICSE BOARD

Some of the merits/ Advantages of ICSE Board is listed below →

① The syllabus made by the ICSE is comprehenssive. All the subject have given equal importance in their respective syllabus.

② The certification provided by ICSE Board after completion of study is highly recognised all over the world. specifically by overseas educational institutes and universities as compared to the central board's local margin.

③ The learner who wants to pursue their career in the fields of management & humanities will find the curriculam followed under ICSE to be more interesting & challenging

④ The ICSE puts more concentration on English in comparison of other educational board.

⑤ Students from this board do have a slight edge over other student in exams like TOEFL, IELTS as their grip over english language is more.

⑥ ICSE gives importance to Internal assessment for better development of students.

⑦ Student have great choice for selecting subjects. acc to their interest.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)

ICSE BOARD

Disadvantages of this board is as follow

① An average student may feel that th
syllabus is difficult because an ICSE b
student will have to give 13 subjects/ex
during sixth grade where as there
6 subject in CBSE for same grade

② In spite of the fact that ICSE syllab
facilities deeply understand & better
skill & Analytical skills when it come
pursuing further education it might
difficult due to a lack of leniency
evaluating papers after an ICS Boa

PU/PN/B.ED
245 / 2005

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

(21) SALIENT FEATURE OF ICSE CURRICULAM

Page No: Date:
Vilas Tambe Women's College of Education, PU/PN/B.ED 245/2006, Otur, Tal. Junnar

following are the ICSE Curriculam as per cisce.org:

① The curriculam is designed in such a way that it balances academics and extra-curricular activities that encourages student to persue the skill of their choices apart from academics.

② English is considered as recommended language of Instruction with no exception. Literature is given equal importance with other subject that encourages language development of students These days, literature is gaining back its popularity and being multilingual will certainly prove beneficial for the child in future.

③ The board also includes art education as a part of its curriculam which improves visual Spatial skills in the kids.

④ ICSE also implements theme-based learning, a technique that identifies the skill of child & encourages him to her to learn through various projects & experiences.

⑤ The teaching process is quite interactive & constructive involving every child in the process by identifying the intellectual potential.

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

(6) The teacher - student is ratio is less compared to CBSE and State board wh promotes individual attention to each stud

ICSE vs CBSE

Full-Form	Indian Certificate for Secondary Education (ICSE)	Central Board of Secondar Education (CBSE)
Medium of Instruction	Only English	Both English & Hindi
Recognition	Private Education Board & Recognized by many foreign education systems	Recognized by the Government of India
Exams Conducted	ICSE Exam is conducted by another board, CISCE (Council for the Indian School Certificate Examination) · ICSE Exam - Class X · ISC Exam - Class XII	· The All India Secondary School Examination (AISS Class X · The All India Senior Schoo Certificate Examination (AISSCE) - Class XI
Syllabus	More detailed; Focus on Practical Knowledge & Analytical Skills	More simpler as well as theoretical than ICSE; Used as an essential foundational basis for ma Engineering and Medical Entrance Exams
Core Subjects Included in 10th	History, Civics and Geography English Second Language	English Science Mathematics Hindi Social Science Vocational Subject (addit course)
Assessment Criteria	Additional Emphasis Practicals & Lab Tutorials	Internal Assessments & Practicals

Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

DIFFERNCE BETWIEN

CBSE	ICSE
PATTERN	
CBSE provides the highly predictable syllabus and gives more importance to science and Mathematics	ICSE has more balanced Syllabus & it Focuses more on detailed study then CBSE
OVERALL DEVELOPMENT	
Olympiads & GK quizes are organised in CBSE	Ideal for students who plan to opt for literature
CURRICULAR ACTIVITIES	
The CBSE board stands for same level as ICSE in the matter of curricular Activities	Like wise CBSE, ICSE Board also provides a good platform to the students in terms of Dance games etc.
SCORING OUTLOOK	
There are more chances to score brilliantly in CBSE board than ICSE Board	ICSE Board prepares student to survive in the competition of outside world, So scoring criteria is a bit tough.

Vilas Tambe Women's College of Ed. PU/PN/B.ED Dumbarwadi Otur, Tal. Junnar
Principal
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

(24)

PU/PN/B.ED
245 / 2006

ENGLISH EFFICIENCY

CBSC provide satisfactory platform for English

The student passed from this ICSE Board have su an extraordinary hold on English that they are fu fledge for interviews

FUTURE SCODE

The textbook of CBSE are very useful to gear up for every kind of competitive exams.

ICSE provides best education to those who have their future goal to opt civil services or some International cours

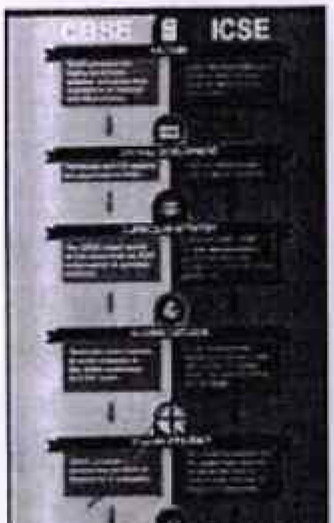

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

(25)

REFERANCE BOOK FOR BOTH BOARDS

The designing and publishing of book based on CBSE syllabus is done by NCERT.

NCERT has complete authority of publishing & distributing books. these books are easily available for download from website NCRT.com. NCERT sets the curriculam right from KG to class XII The syllabus & text matters framed as per competative exams pattern. May it be engineering or medical entrance exam their syllabus is NCERT based. So CBSE Books are preffered over ICSE Books. By studying NCERT book in CBSE Board the base of the student become strong.

where in ICSE spiral curriculam is followed. ICSE textbook are extensive & tough ICSE follows NCERT Books for syllabus from 2019 from last two years Educart Reference book being suitably popular for both CBSE & ICSE Board.

PU/PN/B.ED 245/2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

CRITICAL OPENION

PU/PN/B.ED 245 / 2006

while studying IBSE & ICSE Board I obser-ed. Each of the board has their own pros and cons. Both boards offers high quality of education.

The ICSE Board can help child in development of his core personality traits hone his skills. Student who want to pursu career in field of management and humanitie will find curriculam followed under ICSE Bo the certificate given by ICSE Board is Accepted world wide. The student who studied ICSEBo will have good grip on TOEFL IELTS exams. So ICSE board is good for those child who want higher study in forein countries.

The CBSE Board helps to achieve his carrier goal as it cover All syllabus related to Entrance exam. like AIEEE, AIPMT JEE main & JEE Advanced. As CBSE Board mainly focuses on Mathematics and science so student find it easy when goes for higher professional studies. The educational certificate is valid through al over country.

So as Concluded, the study of Both the board I find both board has its equal importance & depend on future & personality of child parent has to decide which Board is best accordingly.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

OVERALL-IMPRESSION

While studying the two seperate boards CBSE and ICSE then I must say that both of these board has equal merits & demerits Selection of board For a child is totally depend on parent, For what kind of Future want For your child.

The ICSE Board requires student to memorizes lots of stuff. This eventually turns out to be Fruitful when preparing For entrance exam: such as Engineering & medicine. CBSE board on other hand, has affiliated to many school in India & abroad. The parents who having transferrable job preferred CBSE Board.

As a result It conclude that both boards are important equally & offers high quality of education.

Vilas Tambe Women's College of Education Dumbarwadi Otur Tal. Junnar (Pune)
PU/PN/B.ED
245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

(28)

Reference books For practical

1) Quality & Management of schoolEducation
By success publications
Author → Prof. Dr. Prasad N. Waykule
Prof. Dr. Anjali Gaikwad
Prof. Dr Asha Latha Nelli
Prof. Padmadevi Vidap.

2) Knowledge & curriculam & Language across curriculam By success publications.

'Author. - Prof. Dr. Sunita K. Bhore
Prof. Dr. Archana chaudhri
Prof. Suresh S. Waghmare
Prof. Shanti Pise

3) Wikipedia

4) cicse.org. (circular)

5) CBSE.com. (circular)

PU/PN/B.ED 245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

40/50
1/3/22

Shri Gajanan Maharaj Shikshan Prasarak Mandal's

VILAS TAMBE COLLEGE OF EDUCATION

Dumberwadi, Otur

B.Ed. II Year 2022-23

B.Ed. 202 : Knowledge & Curriculum Language across the Curriculum

Name of Student : Mr/Mrs. मुसळे प्रियंका तान्हाजी Roll No. ६६

Practical : Comparative Study of the curriculum of different Boards
(विविध अभ्यास मंडळांच्या अभ्यासक्रमांचा तुलनात्मक अभ्यास)

EVALUATION SCHEME

Rating Scale 1) Unsatisfactory 2) Average 3) Satisfactory a) Good 5) Excellent

No.	Criteria	1	2	3	4	5
1	Introduction			✓		
2	Nature & structure of the curricula of different boards				✓	
3	Objectives of the curricula of different boards			✓		
4	Weight age given subject wise		✓			
5	Accuracy of the content, reference books			✓		
6	Merits & demerits between the boards				✓	
7	Reflection of values, core elements & life skills					✓
8	Evaluation scheme & Nature of results				✓	
9	Critical opinion			✓		
10	Overall Impression				✓	
	Total Marks - 50	02 +	12 +	16 +	05	

14/1/23 Date

Obtained Marks - 35/50

Sign of Prof. In charge

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Women's College of Education, B.ED 245 / 2006, Otur, Tal. Junnar (Pune)

विविध अभ्यासक्रम मंडळाचा तुलनात्मक अभ्यास

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

Vilas Tambe Women's College Of Education, Dumbarwadi Otur Tal. Junnar (Pune)
PU/PN/B.ED 245 / 2006

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	तपशिल	सही
1)	प्रस्तावना	
2)	अभ्यासक्रम संकल्पना, अर्थ, व्याख्या	
3)	गरज व महत्त्व	
4)	उद्दिष्टे	
5)	बोर्डाचे विविध उपक्रम	
6)	महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ	
	a) शिक्षण मंडळ समिती	
	b) कार्ये	
	c) संरचना	
7)	केंद्रिय माध्यमिक शिक्षण मंडळ	
	a) मंडळाची रचना	
	b) अभ्यासक्रम अंमलबजावणी स्वरूप	
	c) संरचना	
8)	अभ्यासक्रम फरकाची उद्दिष्टे	
9)	अभ्यासक्रमातील गुण व दोष	
10)	अभ्यासक्रम संशोधन मंडळाची कार्ये	
11)	संदर्भपुस्तके	
12)	शैक्षणिक महत्त्व	
13)	अभिप्राय	

PU/PN/B.Ed./245/2006
Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi (Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

प्रस्तावना

पुणे विद्यापिठाच्या बी.एड अभ्यासक्रमांतर्गत पेपर क्र. २०२ च्या प्रात्यक्षिक कार्यासाठी 'केंद्र व राज्य अभ्यासक्रमातील अध्ययनामधील साम्य व फरक' हे प्रात्यक्षिक कार्य घेण्यात आले.

शिक्षणाची ध्येये आणि उद्दिष्टे साध्य करण्याचे योग्य साधन म्हणजे 'अभ्यासक्रम' होय. विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगिण विकासासाठी अभ्यासक्रमाची रचना केलेली असते. ज्ञान हे मानवी जीवन व सामाजिक विकासाचे साधन मानले जाते.

शाळेमध्ये विद्यार्थ्यांचा सर्वांगिण विकास होणे अपेक्षित असते. हा सर्वांगिण विकास व्हावा म्हणून शाळेमार्फत विविध सहशालेय उपक्रमांचे आयोजन केले जाते. गुणवत्तापुर्ण शिक्षणासाठी तसेच चांगल्या प्रशासनासाठी भारत सरकारने विविध अधिकार मंडळाची निर्मित्ती केली. या अधिकार मंडळामार्फत गुणवत्तापुर्ण शिक्षण देण्यात येते.

विद्यार्थ्यांचा बोध्दिक, क्रियात्मक, व भावात्मक विकास घडवून आणण्याचा प्रयत्न केला जातो. त्यामुळे शैक्षणिक व्यवस्थापनाचे घटक आणि शिक्षणामधील प्रशासकीय रचना यांचा सविस्तर अभ्यास करणे गरजेचे आणि समर्पक ठरेल.

PU/PN/B.ED 245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi (Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

अभ्यासक्रम संकल्पना

अभ्यासक्रम या शब्दाला ईंग्रजीमध्ये Curriculum असे म्हटले जाते. Knowledge म्हणजे ज्ञान होय. Curriculum हा मुळात लॅटिन शब्द आहे. या शब्दाचा Race-course असा अर्थ होतो.

ज्ञान हे सर्वच ज्ञानशाखांचा गाभा असल्याने ज्ञानाचे तत्वज्ञान, नीती, स्वतंत्रपणे मांडणे आवश्यक आहे. ज्ञान अथवा Knowledge हा शब्द माहित असणे, अनुभवा वरून अथवा शिक्षणातून माहिती करून घेणे, व्यक्तिगत अनुभूतीतून एखादया तत्वाची प्राप्ती होणे मानले जाते. म्हणजेच ज्ञान म्हणजे माहितीचे संहितीकरण आत्मसात करणे स्वानुभूती आणि तिचे एकूणच प्रकटीकरण अशी सर्वसाधारण व्याख्या करता येते.

अभ्यासक्रमाद्वारे विद्यार्थ्यांना अध्ययन अनुभव देण्याचे कार्य केले जाते. हे अनुभव अभ्यासक्रमातील समाविष्ट घटकांच्या सहाय्याने दिले जातात. अभ्यासक्रमामध्ये सर्व शैक्षणिक क्रियांचा समावेश केला जातो.

ज्ञान :-

सर्वसाधारणपणे ज्ञान हे शिक्षण प्रणाली द्वारे प्राप्त होत असते. शैक्षणिक जीवनातील अनुभवांद्वारे ज्ञान पार पडते. यामध्ये माहिती, वर्णन, अनुभव, कौशल्ये संशोधन या घटकांचा समावेश असतो. ज्ञान हे विषयासंदर्भात सैद्धांतिक आणि प्रात्यक्षिक अनुभवाद्वारे माहिती आत्मसात करण्यासंदर्भात वापरले जाते.

PU/PN/B.ED 245/2006
Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

अभ्यासक्रम :-

अभ्यासक्रम या शब्दाला Curricu-lum असे म्हटले जाते. या शब्दाचा Race-course असा अर्थ होतो. यालाच शर्यतीचे मैदान असे देखील म्हटले जाते. शिक्षण ही क्षेत्रात मात्र त्याचा अर्थ अभ्यासक्रम असा होतो. शैक्षणिक ध्येय साध्य करून घेण्यासाठी शाळेत उपयोगात आणलेल्या सर्व प्रकारच्या अनुभवांचा साठा म्हणजे अभ्यासक्रम होय. अभ्यासक्रम ही एक प्रकारची विद्येची शर्यत आहे. शिक्षणाची उद्दिष्टे गाठण्यासाठी शिक्षक व विद्यार्थ्यांनी गाठावयाचे अंतर असा त्याचा अर्थ होतो.

व्याख्या

① ज्ञान :-

ज्ञान हे एक तथ्य आणि कल्पनांचे संघटित स्पष्टीकरण आहे जे पद्धतशिरपणे व्यवहार्यतेच्या आणि संप्रेषणाच्या माध्यमातून निरीक्षण & प्रात्यक्षिक परिणाम किंवा निष्पतीच्या स्वरूपात प्रस्तुत होते.

— कास्टेल्स

② अभ्यासक्रम :-

① शाळेच्या नियंत्रणाखाली शिकणाऱ्याला प्राप्त होणाऱ्या सर्व अनुभवांचा साठा म्हणजे अभ्यासक्रम होय.

— रेमर्स

② अभ्यासक्रम हा औपचारिक शिक्षण आणि प्रशिक्षणाच्या हेतूने केलेला संघटित संच होय.

— प्राट

PU/PN/B.ED 245/2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

गरज व महत्व

शैक्षणिक प्रक्रिया ही यशस्वीपणे राबवायची असेल आणि शैक्षणिक उद्दिष्टांची पुर्तता जर सहजपणे साध्य करायची असेल तर त्याकरीता अभ्यासक्रमाची निश्चित स्वरूपाची चौकट उपलब्ध होणे गरजेचे ठरले. परिणामी संपूर्ण शिक्षण प्रक्रियेचा एक अविभाज्य भाग म्हणून अभ्यासक्रमाकडे पाहिले जाते.

① शैक्षणिक ध्येये व उद्दिष्टांची निर्धारणा केल्यावर ती ध्येये व उद्दिष्टे साध्य व्हावीत म्हणून अभ्यासक्रमाची निश्चित स्वरूपाची चौकट तयार केली जाते.

② अभ्यासक्रमाचे अध्यापन करण्याकरीता आवश्यक असणारे शिक्षक वेगवेगळ्या धारणा करणारे असतात. म्हणजेच योग्य शिक्षकांच्या नियुक्तीकरीता अभ्यासक्रम हा उपयुक्त ठरतो.

③ कोणत्याही शिक्षण व्यवस्थेचे ध्येय हे ज्ञानाचा प्रसार आणि प्रचार सर्व समाजात करणे हे असते. अभ्यासक्रमाची निश्चिती करताना देखील हेच ध्येय समोर ठेवलेले असते.

④ विद्यार्थ्यांच्या वाढ आणि विकासाच्या प्रत्येक टप्प्यावर त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा विकास होत असतो. विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा विकास व्हावा म्हणून अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरतो.

⑤ जबाबदार नागरिकत्वाची निर्मिती व नवीन शोध आणि संशोधनाला प्रेरणा देणारी रचना असते.

PU/PN/ED 245/2006
Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune

उद्दिष्टे

PU/PN/B.ED 245/2006

① अभ्यासक्रमातील पाठ्यांशाद्वारे विद्यार्थ्यांना शालेय सामाजिक आणि व्यक्तिगत जीवनाचे विश्लेषण करून देणे.

② अभ्यासक्रमाचा मुख्य उद्देश विद्यार्थ्यांचा शारीरिक, बौद्धिक मानसिक, सामाजिक, नैतिक, धार्मिक, अध्यात्मिक विकास घडवून आणणे.

③ सर्व लोकशाही प्रजासत्ताक देशांमध्ये शालेय अभ्यासक्रमांतर्गत स्वातंत्र्य समता आणि बंधुता या मूल्यांचा विकास करणे.

④ अभिरूची, कौशल्ये पात्रता, वर्तन, व्यवहार, दृष्टिकोन या शैक्षणिक गरजांच्या पूर्तीच्या हेतूने अभ्यासक्रमाची रचना करणे.

⑤ सामाजिक, आर्थिक साहचर्य, धार्मिक आणि नैतिक मूल्ये यांचा बोध विद्यार्थ्यांना होणे.

⑥ अभ्यासक्रमाचे सर्वसाधारण उद्दिष्ट म्हणजे ज्ञानाचा विकास करणे.

⑦ अभ्यासक्रमातील पाठ्यांशाद्वारे उपयुक्त शैक्षणिक पर्यावरण निर्मिती करणे.

⑧ ज्ञानाव्यतिरिक्त घटकांचा समावेश करणे.

⑨ वैयक्तिक आणि सामाजिक सामंजस्य प्रस्थापित करणे.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

बोर्डाचे विविध उपक्रम

① अभ्यासक्रम निर्मिती व पुर्वरचना पाठ्यपुस्तके तयार करणे तसेच मान्यता देणे.

② १०वी १२वीच्या परिक्षा वर्षातून दोन वेळा घेणे.

③ गुणात्मक वाढीचे उपक्रम हाती घेणे.

④ अध्यापकांची व्यावसायिक क्षमता वाढविणे.

⑤ आशय आधिक सुक्ष्म व योग्य पध्दतीने पोहचविणे.

⑥ अध्ययन अध्यापनास उपयुक्त साधन निर्मिती करणे.

⑦ अध्ययन पुस्तिका पाठ्यांशाची माहिती व मर्यादा स्पष्ट करणे.

⑧ पुनर्रचित अभ्यासक्रमाच्या संदर्भात अध्यापकांचे उद्बोधन वर्ग राबविणे.

⑨ शिक्षण संक्रमण शैक्षणिक व प्रशासकीय संदर्भ मासिक प्रकाशित करणे

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ पुणे महाराष्ट्र. भारत राज्यातील माध्यमिक शिक्षण संबंधित काही बाबी नियमित करण्यासाठी १ जानेवारी १९६६ रोजी अस्तित्वात आली. १९७६ मध्ये कायदा दुरुस्ती करण्यात आली. आणि मंडळाचे नाव बदलून महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ ठेवले गेले.

बोर्डाचेसर्वात प्रमुख कार्य दहावी आणि १२वीच्या परिक्षा आयोजित करणे हे आहे. परीक्षा मार्च मध्ये आयोजित केल्या जातात. आणि परिणाम जून मध्ये घोषित होते.

बोर्ड पुणे, मुंबई, औरंगाबाद, नाशिक, कोल्हापूर, अमरावती, लातूर, नागपूर आणि रत्नागिरी येथे त्याच्या नऊ विभागात बारावी आणि दहावीच्या परीक्षा आयोजित करते.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi (Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

शिक्षण मंडळाच्या समित्या

Vilas Tambe Women's College of Ed... PU/PN/B.ED 245/2006 Dumbarwadi Otur, Tal. Junnar

① प्रशासकीय समिती :-

या समितीद्वारे राज्य आणि केंद्र शासनाने केलेल्या मार्गदर्शनपर सुचनांनुसार नियमनांची निर्मिती, अंमलबजावणी केली जाते.

② अभ्यास मंडळ :-

या मंडळाद्वारे अभ्यासक्रम तयार करणे, पाठ्यपुस्तक निर्माण करणे, परिक्षांचे वेळापत्रक ठरवण्याचे काम केले जाते.

③ लेखक समिती :-

या समितीद्वारे पाठ्यपुस्तक, वाचन्या तसेच प्रश्नपत्रिकांची निर्मिती केली जाते.

④ परिक्षा समिती :-

खेळीमेळीच्या वातावरणात कोणतीही अवस्था निर्माण न होता परिक्षा घेण्याचे काम पुर्ण केले जाते.

कार्ये

① राज्य सरकारला सल्ला देणे :-

माध्यमिक शिक्षणाचा अभ्यासक्रम व त्या अभ्यासक्रमामध्ये सर्व गाभा घटकांचा उल्लेख झाला /नाही इ. बाबत चा सल्ला देण्याचे काम हे मंडळ करते.

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

PU/PN/B.ED
245 / 2006

② ९वी ते १२वी पर्यंतचा अभ्यास निश्चित करणे :-
माध्यमिक शिक्षणाच्या स्तरावरील अभ्यासक्रम निश्चित करण्याचे काम

③ प्रमाणपत्र देणे :-
माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरावरील वर्गांच्या वार्षिक परिक्षा घेऊन पास झालेल्या सर्व विद्यार्थ्यांना शालांत प्रमाणपत्र देणे.

④ मूल्यांकन व संशोधन :-
माध्यमिक शिक्षण अभ्यासक्रम अध्यापन आणि परिक्षा पद्धती इत्यादी बाबींचे मूल्यांकन व संशोधन करणे.

⑤ पाठ्यपुस्तके तयार करणे :-
माध्यमिक शिक्षणासाठी आवश्यक असणारी सर्व पुस्तके तयार करणे. अशाप्रकारे राज्य पातळीवर शैक्षणिक उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ अभ्यासक्रम निर्मितीपासून ते परिक्षा घेणे तसेच संबंधित परिक्षेद्वारे मूल्यमापन करणे इ. कार्ये पार पाडते.

चांगल्या बौद्धिक विकासासाठी

① विविध छंदांची जोपासना करणे.
② कोडी व कुटप्रश्न सोडविणे
③ कुतूहल बाळगणे नविन भाषा शिकणे.
④ स्पर्धांमध्ये सहभागी होणे.

Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

संरचना

शिक्षण संचालय

↓

शिक्षण मंत्री

↓

राज्यशिक्षण मंत्री

↓

उपशिक्षण मंत्री

↓

शिक्षण सचिव

↓

शिक्षण सहसचिव | शिक्षण उपसचिव

→ अध्यक्ष महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ

→ अध्यक्ष पाठ्यपुस्तक निर्मिती व संशोधन मंडळ

→ संचालक प्रौढशिक्षण संचलनालय

→ शिक्षण संचालक उच्चशिक्षण

→ संचालक महाराष्ट्र राज्य संशोधक व प्रशिक्षण परिषद

→ संचालक बालचित्रवाणी

→ संचालक तांत्रिक

→ संचालक कला

→ संचालक क्रिडा

प्रत्येक राज्याचे मंत्री मंडळात शिक्षणविषयक कारभार पाहण्यासाठी एक स्वतंत्र खाते आहे त्याला शिक्षण खाते असे म्हणतात-

1) शिक्षण मंत्रालय
2) शिक्षण सचिवालय
3) शिक्षण संचलनालय

असे तीन प्रमुख विभाग कार्य करतात.

PU/PN/B.ED
Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

केंद्रिय माध्यमिक शिक्षण मंडळ

[C.B.S.E]

भारताच्या केंद्र शासनाच्या अखत्यारितील केंद्रीय माध्यमिक शिक्षण मंडळ असून सार्वजनिक आणि खाजगी शाळा यांच्याशी संलग्न झालेल्या असतात. १९२१ मध्ये सर्वप्रथम यु.पी बोर्ड ऑफ हायस्कुल अँड ईंटरमिजिएट एज्युकेशनची स्थापना झाली. या मंडळाच्या कार्यक्षेत्रामध्ये राजपुतांना मध्यभारत व ग्वाल्हेर हे प्रांत येत असत प्रांताच्या शासनाने केलेल्या प्रतिनिधीत्वानुसार तत्कालिन भारत सरकारने १९२३ मध्ये संयुक्त मंडळाची स्थापना केली ज्याने नाव बोर्ड ऑफ हायस्कुल अॅन्ड एंटरमिजिएड एज्युकेशन प्रांत असे ठेवण्यात आले.

या मंडळाच्या कार्यक्षेत्रात अजमेर, मेवाड, मध्यभारत आणि ग्वाल्हेर हे तत्कालिन प्रांत समाविष्ट होत होते या मंडळाने शैक्षणिक संस्थांची गुणवत्ता आणि दर्जा यांच्यात सुधारणा घडवून आणण्याबरोबरच माध्यमिक शिक्षणाचा मोठ्या प्रमाणात विस्तार घडवून आणला. पण कालांतराने विविध राज्यस्तरीय विद्यापिठे आणि राज्य शिक्षण मंडळाची स्थापना विविध भागात झाल्याने या मंडळाचे कार्यक्षेत्र अजमेर, भोपाळ आणि विंध्य प्रदेश भागांपुरतेच मर्यादित राहिले.

केंद्रिय माध्यमिक शिक्षण मंडळाची स्थापना १९६२ मध्ये झाली. या मंडळाच्या स्थापनेच्या वेळीचे मुळ उद्दिष्ट हे अधिक परिणामकारकपणे शैक्षणिक संस्थांना सेवा उपलब्ध करून देणे व मुलांच्या पालकांच्या नोकऱ्या केंद्रशासनात बदलीच्या आहेत शैक्षणिक सेवा मुलांना उपलब्ध करून देणे.

PU/PM/B.ED 245/2006
Principal
Tumbe Womens College of Education (B.Ed.)

संघटनात्मक रचना :-

हे मानव संसाधन विकास शालेय शिक्षण आणि साक्षरता विभागाच्या पर्यवेक्षणाखाली कार्य करते. या मंडळाच्या विविध वैधानिक समित्या आहेत ज्यांचे स्वरूप हे सल्लागाराचे आहे. सर्व समितीच्या ज्या शिफारशी आहेत त्या मान्यतेसाठी मंडळाच्या प्रशासकीय समितीच्या समोर ठेवल्या जातात.

केंद्रिय माध्यमिक शिक्षण मंडळाची रचना :-

① अध्यक्ष :- केंद्रिय माध्यमिक शिक्षण मंडळाचा अध्यक्ष हा त्याचा प्रमुख कार्यकारी अधिकारी असतो. याला मदत करण्यासाठी सचिव, प्राध्यापक आणि संचालक, परिक्षा नियंत्रक संचालक माहिती तंत्रज्ञान प्रादेशिक आणि कार्यकारी संचालक सचिव या आठ विभागाची रचना केली आहे.

② सचिव :- केंद्रिय माध्यमिक शिक्षण मंडळाचा सचिव हा प्रमुख प्रशासकीय अधिकारी असतो.

③ प्राध्यापक आणि संचालक :- शैक्षणिक संशोधन प्रशिक्षण आणि नवोपक्रम या विभागाचे प्राध्यापक आणि संचालक हे शैक्षणिक आणि प्रशिक्षण विभागाचे प्रमुख असतात. वरिष्ठ आणि माध्यमिक स्तराच्या सर्व विषयांचे अभ्यासक्रम तयार करणे.

④ परीक्षा नियंत्रक :- परिक्षांच्या प्रशासनासंबंधी जे विषय आहेत त्या सर्वांची पुर्तता ही परिक्षा नियंत्रकाकडून केली जाते.

⑤ संचालक :- सी.टी.ई.टी आणि जे.एन.व्ही.एस.टी चे संचालक हे शिक्षक पात्रता परिक्षा आणि नवोदय विद्यालय निवड चाचणी परिक्षा घेतात व या प्रशासन करतात.

⑥ प्रादेशिक संचालक :- हे माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परिक्षांचे संचलन करणे तसेच परिक्षापूर्व आणि परिक्षा नंतरची जी प्रमुख क्षेत्रे आहेत त्यांचे प्रशासन करणे. संबंधित अन्य कार्यांची घोषणा करणे इ. कार्ये करतात.

PU/PN/B.ED 245 / 2006
Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)

(५) कार्यकारी संचालक :- कार्यकारी संचालक हे संयुक्त प्रवेश परिक्षांचे संयोजन आणि त्यांचे परिक्षा पुर्व आणि परिक्षेत कार्यांचे संचालन व प्रशासन या सर्वांशी संबंधित कार्य करतात.

(६) संचालक (माहिती तंत्रज्ञान) :- माहिती तंत्रज्ञान संचालक हा सर्व प्रवेशांच्या परिक्षापूर्व आणि परिक्षेनंतरच्या कृती विद्यार्थी प्रवेश नोंदणी दिल्ली परिक्षा क्षेत्रातील संबंधित कृती पुस्तकांचे ऑनलाइन प्रकारात व्यवस्थापन प्रणाली शिष्यवृत्ती भरती वेबसाइट अद्ययावत आणि देखभाल व माहिती तंत्रज्ञानाशी संबंधित सर्व प्रकल्प संदर्भातील जी ऑनलाइन कृतीचे आयोजन करते.

अभ्यासक्रमाच्या अंमलबजावणीचे स्वरुप :-

महाराष्ट्र शासनाने विविध अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून आढावा घेतलेला आहे. स्वतःला ओळखणे, भावनांचे व्यवस्थापन, बौध्दिक भावनिक प्रक्रियांमधील मेंदूचे कार्य स्वतःची प्रेरणा वाढविणे, दुसऱ्यांच्या भावना समजावून घेणे. संवाद कौशल्य या तंत्राच्या सुयोग्य वापर करणे. अशा विविध नैदानिक गोष्टी अमलात आणून त्यांची योग्य त्या प्रकारे जोपासना करावी.

अभ्यासक्रमाच्या विविध त्रुटी लक्षात घेता त्याचे स्वरूप हे अभ्यासात आहेत. हा कालखंड मोठया बदलाचा आणि महत्वपुर्ण पध्दतशिरपणे कारण मिमांसा करण्याच्या न्हासतेच्या आणि आजूबाजूचे वातावरण समजावून घेऊन त्याला प्रतिसाद दिला जातो.

विद्यमंडळाच्या अभ्यासक्रमाच्या संदर्भात अध्यापकांचे उद्बोधन वर्ग चालविणे. सर्व शिक्षण संस्था शाळा व प्रशासकीय कार्यालय यांना पुरविणे.

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

संरचना

अध्यक्ष

↓

सचिव

↓

प्राध्यापक आणि संचालक

↓

परिक्षा नियंत्रक

↓

संचालक (C.T.E.T व T.N.V.S.T.)

↓

संचालक (माहिती तंत्रज्ञान)

↓

संचालक (फ्युसेंट व व्यावसायिक शिक्षण)

↓

प्रादेशिक संचालक

↓

कार्यकारी संचालक (जॉब)

Vilas Tambe Women's College of Education
PU/PN/B.ED
245 / 2006
Dumbarwadi Otur, Tal. Junnar (Pune)

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

अभ्यासक्रम फरकाची उद्दिष्टे

केंद्रिय माध्यमिक शिक्षण मंडळाची उद्दिष्टे (C.B.S.E.)

① पाठ्यपुस्तक निर्धारण :-
संलग्न माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांसाठी अभ्यासक्रम व पाठ्यपुस्तके निर्धारित करणे.

② परिक्षा घेणे :-
संलग्न पब्लिक स्कूल, मिशनरी शाळा, केंद्रिय विद्यालया च्या माध्यमिक व उच्च माध्यमिक परिक्षा घेणे.

③ विदेशी शाळांचा समावेश :-
विविध प्रकारच्या माध्यमिक शाळा व शिक्षणविषयक विविध संस्था व विभाग संलग्न शाळात विदेशातील शाळांचाही समावेश होतो.

* राज्य माध्यमिक शिक्षण मंडळाची उद्दिष्टे (S.S.C)

① प्रमाणपत्र देणे :- माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरांवरील वर्गांच्या वार्षिक परिक्षा घेऊन पास झालेल्या सर्व विद्यार्थ्यांना शालांत प्रमाणपत्र देणे.

② मूल्यांकन व संशोधन :-
माध्यमिक शिक्षण अभ्यासक्रम, अध्यापन आणि परिक्षा पध्दती इत्यादि बाबींचे मूल्यांकन करणे.

③ पाठ्यपुस्तक निर्धारण :-
माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शाळांसाठी अभ्यासक्रम व पाठ्यपुस्तके निर्धारित करणे.

④ परिक्षा घेणे :-
माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विद्यालयाच्या परिक्षा घेणे.

PU/PN/B.ED 245 / 2006
Principal
Vilas Tambe Women's College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

अभ्यासक्रमातील गुण व दोष

परिस्थितीशी सामना करण्यासाठी व्यक्तिची क्षमता आणि तिच्या वैयक्तिक व सामाजिक साधनसंपदा या अपुऱ्या आहेत. अशी व्यक्तिची धारणा झाल्यावर व्यक्ती जी भावना अनुभवते त्यालाच त्यातील गुणांची जाणिव होते.

गुण	दोष
१) वेळेचे नियोजन सुव्यवस्थित करणे.	१) अपुऱ्या वेळेचे नियोजन न करणे.
२) इलेक्ट्रॉनिक साधनांचा वापर मर्यादितच करावा.	२) अतिरिक्त वापर न करता त्याचे वाईट दुष्परिणाम झालेले दिसतील.
३) नम्रतापुर्वक वागणे	दुसऱ्या व्यक्तिशी बोलताना नकारात्मक दृष्टीने वागणे.
४) स्वतःचे भविष्य निश्चित करणे	स्वतःला गरज नसल्यासारखे वागणे
५) राष्ट्रीय एकात्मता टिकून ठेवणे.	गरज नसल्यासारखे वागणे.
६) नागरिकत्वाची भावना जोपासणे	भावना न जोपासणे.
७) गृहपाठ वेळेवर पुर्ण करणे.	गृहपाठ वेळेवर पूर्ण न करणे.
८) शिक्षकाकडे गुरू आहेत ही भावना जोपासणे.	अपमानित अवस्थेमुळे अभ्यासात लक्ष न लागणे.

PU/PN/B.ED 245/2006
Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi

अभ्यासक्रम संशोधन मंडळाची कार्ये

① अभ्यासक्रमानुसार पाठ्यपुस्तके तयार केली जातात. तज्ञ शिक्षक शिक्षणशास्त्राचे व्यासंगी शिक्षक, पालक, विद्यार्थी प्रतिनिधी लोकप्रतिनिधी यांचे प्रस्थापित मंडळ निश्चित करणे.

② उद्दिष्टांची पूर्ती करू शकेल असा पाठ्यक्रम तयार करणे.

③ पाठ्यपुस्तकानुसार विषयांच्या तासिकेकडून पाठ्यपुस्तक लेखन करणे.

④ अध्यापन करण्यासाठी शिक्षकांना मार्गदर्शन करणे.

⑤ मार्गदर्शन अधिक सफल होण्यासाठी अभ्यासक्रमाचा प्रत्येक घटक किंवा भाग शिकवताना त्यातील उद्देश त्यातील कठीण संकल्पना, शब्दभांडार, वाक्यरचना करायचे संस्कार व मूल्ये सामाजिक आणि राष्ट्रीय बांधिलकी, अभ्यासाला पोषक अभ्यास मनोवृत्ती कार्यक्रम व स्वाध्याय इत्यादि माहिती साठी प्रकाशित केले जातात.

PU/PN/B.ED 245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

आशयानुसार संदर्भ पुस्तके

① शालेय शिक्षणाची गुणवत्ता आणि व्यवस्थापन
(सक्सेस पब्लिकेशन्स)
प्रो. डॉ. प्रसाद एम. वायकुळे
प्रो. डॉ. विद्या एन. जाधव
प्रो. डॉ. प्रकाश ए. जगताप
प्रो. अर्चना बी. दांगट

② ज्ञान आणि अभ्यासक्रम आणि अभ्यासक्रमापलिकडील भाषा
प्रो. डॉ. ज्योती मोरे
प्रो. वैशाली बी. रायबोले
प्रो. शांती पिसे
प्रो. करूणादेवी बी. राऊत

Vilas Tambe Women's College of Education, Dumbarwadi Otur, Tal. Junnar (Pune)
PU/PN/B.ED
245 / 2006

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune

शैक्षणिक महत्व

① निम्न माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरावर व्यावसायिक शिक्षणाचा विस्तार करणे.

② दोन्हीही बोर्डामध्ये गुणवत्ता ही महत्त्वाची मानली जाते.

③ C.B.S.E बोर्डाचा फायदा विद्यार्थ्यांना चांगल्या प्रकारे घेता येतो.

④ उच्च माध्यमिक शिक्षणातील शैक्षणिक समस्यांबाबत इतर काही अशैक्षणिक समस्या आहेत.

⑤ राज्य माध्यमिक (S.S.C) व उच्च माध्यमिक (H.S.C) शिक्षणाचा विद्यार्थ्यांना मोठा फायदा आहे.

⑥ माझ्या मते C.B.S.E व S.S.C. या बोर्डमुळे विद्यार्थ्यांना नक्कीच फायदा होईल.

⑦

Vilas Tambe Women's College of Education, PU/PN/B.Ed/245/2008, Dumbarwadi (Otur) Tal. Junnar

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.

अभिप्राय

PU/PN/B.ED 245 / 2006

श्री गजानन महाराज शिक्षण प्रसारक मंडळाचे श्री. विलास तांबे विमेन्स कॉलेज ऑफ एज्युकेशन बी.एड अभ्यासक्रमांतर्गत कोर्स क्र.२०२ चे ज्ञान आणि अभ्यासक्रम आणि अभ्यासक्रमा पलीकडील भाषा अंतर्गत 'केंद्र व राज्य अभ्यासक्रमातील तुलनात्मक अभ्यास' हे प्रात्यक्षिक कार्य पुर्ण केले.

या कालावधीमध्ये [illegible] बोर्ड अभ्यासक्रमाचा सर्वसमावेशक अभ्यास करताना मार्गदर्शकांचे मोलाचे सहकार्य मिळाले. त्याबद्दल मी त्यांची सदैव ऋणी राहिल.

धन्यवाद !

३५/५०

Principal
Vilas Tambe Womens College of Education (B.Ed.)
Dumbarwadi(Otur) Tal. Junnar, Dist. Pune.